

DỊCH VĂN HỌC VÀ ĐÀO TẠO DỊCH VĂN HỌC TẠI NGA

Trịnh Thị Phan Anh*

*Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội,
Phạm Văn Đồng, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam*

Nhận ngày 08 tháng 07 năm 2021

Chỉnh sửa ngày 15 tháng 09 năm 2021; Chấp nhận đăng ngày 20 tháng 01 năm 2022

Tóm tắt: Bài viết mô tả vấn đề lịch sử phát triển dịch văn học tại Nga, qua đó có thể thấy sự thay đổi về quan niệm dịch văn học qua các thời kỳ. Có thể nói, sự phát triển của dịch văn học tại Nga giống như quá trình phân định ranh giới giữa hoạt động dịch thuật với sáng tạo nghệ thuật độc lập và dịch văn học được nhìn nhận như một loại hình sáng tạo đặc biệt – đó không chỉ đơn thuần là dịch thuật, mà còn là nghệ thuật.

Các cơ sở đào tạo dịch văn học tại Nga đều dựa trên quan điểm này để xây dựng chương trình đào tạo của mình. Và một trong các chương trình như vậy sẽ được giới thiệu trong bài viết - chương trình đào tạo dịch văn học của Viện Văn học Gorki - cơ sở đào tạo dịch văn học lâu đời nhất của Nga.

Từ khóa: dịch văn học, đào tạo dịch văn học, dịch giả văn học, văn học dịch

1. Đặt vấn đề

Người ta nói rất nhiều về nền văn học thế giới, nhưng ít ai nghĩ đến chuyện làm sao để có được nền văn học thế giới ấy. Nếu không có các dịch giả tài hoa, những người có khả năng phát hiện những tác phẩm văn học có thể làm nền tảng cho nền văn học xuyên quốc gia, những người có thể biến một tác phẩm mang đậm bản sắc dân tộc thành tài sản chung của nền văn hóa thế giới, nếu không có họ thì sẽ chẳng thể có một nền văn học thế giới nào cả.

Nga có một kho tàng văn học dịch rất phong phú. Chỉ nói riêng thời kỳ Xô Viết, mà đỉnh cao là những năm 30, 50, 60, 70 của thế kỷ trước, đã có hàng nghìn dịch phẩm văn học ra đời. Ngoài một phần không nhỏ các tác phẩm được dịch từ các thứ tiếng của 14 nước cộng hòa còn lại trong Liên bang Xô Viết, độc giả Nga còn được làm quen với các tác phẩm văn học nước ngoài (cả phương

Đông và phương Tây), qua các bản dịch xuất sắc của Lozinsky (“Hamlet”, “Đêm thứ mười hai”, “Macbeth”, “Othello” của Shakespeare; “Shahnameh” của Firdowsi; “Con chó trong máng cỏ” và “Góa phụ từ Valencia” của Lope de Vega; “Trường học tai tiếng” của Sheridan; “Colas Breugnon” của Rolland; “Le Sid” của Corneille, “Thần khúc” của Dante); Marshak (thơ của Burns; Shakespeare; Heine; Rodari); Tynyanov (thơ và trường ca “Nước Đức” của Heine); Shervinsky (thơ Virgil; “Hóa thân” và “Amores” của Ovid; các tác phẩm bi kịch của Sophocles); Krzhevsky (“Tập truyện huấn giới” của Cervantes); Frankovsky (“Hành trình cảm xúc” của Sterne; “Truyện Tom Jones, đứa con hoang” của Fielding); Shchepkina-Kupernik (“Vua Lear” và “Giấc mộng đêm hè” của Shakespeare); Levik (thơ và kịch của nhiều tác giả); Kashkin và Rumer (“Truyện kể Canterbury” của Chaucer); Pasternak (các tác phẩm bi kịch

---

* Tác giả liên hệ

Địa chỉ email: trphananh@gmail.com

của Shakespeare; “Faust” của Goethe); Gnedich (“Don Juan” của Byron); Lyubimov (“Don Quixote” của Cervantes; “Gargantua và Pantagruel” của Rabelais; “Truyện thuyết về Ulenspiegel” của Charles de Coster) v.v. Rất nhiều nhóm dịch giả tài năng khác cũng góp phần đáng kể làm giàu nền văn học Nga bằng các ấn phẩm dịch thuật lớn như tuyển tập Balzac, Hugo, Zola, Daudet, Maupassant, Flaubert, Frans, Aragon, Rabindranath Tagore, Dickens, Walter Scott, Dreiser, Schiller, Thomas Mann, Heinrich Mann, Feuchtwanger, v.v.

Nói về văn học dịch Nga - Xô Viết, Fedorov (2002) gọi đó là nghệ thuật dịch đỉnh cao (tr. 106). Muốn tìm hiểu về dịch văn học và đào tạo dịch văn học thì Nga hẳn là một trong những lựa chọn tốt.

2. Lịch sử phát triển dịch văn học tại Nga

Lịch sử dịch văn học là quá trình thay đổi quan niệm về chuẩn mực dịch thuật - một quá trình có tính quy luật nội tại.

Thông thường quá trình này được nghiên cứu trong khuôn khổ nghiên cứu văn học: sự thay đổi chuẩn mực dịch thuật gần như luôn được gắn với sự thay đổi của các dòng văn học. Chẳng hạn Gasparov¹ (1971) coi lịch sử phát triển của dịch văn học là sự dao động không ngừng giữa *dịch từng chữ* (word-for-word) và *dịch tự do* (sense-for-sense). Phương pháp dịch nào chiếm ưu thế sẽ được ông gắn với dòng văn học đang thống lĩnh thời kỳ đó. Ví dụ, dòng văn học cổ điển, văn học hiện thực thế kỷ 19 và văn học Xô Viết được gắn với dịch tự do, còn dòng văn học lãng mạn và văn học mô-đéc-nít được gắn với dịch từng chữ.

Quan điểm của Gasparov nhận được

không ít ý kiến trái chiều. Theo Lanchikov² (2009, tr. 163), nhược điểm chính của nó là chỉ sử dụng thuần túy phân kỳ văn học mà không quan tâm đến chuyên văn bản dịch được tiếp nhận như thế nào trong mỗi thời kỳ. Mặt khác, Gasparov đã quá chú trọng vào chi tiết mà vô tình nâng nó lên thành quy luật chung. Ví dụ, trước hiện tượng một dịch giả nổi tiếng nhưng không có tầm ảnh hưởng lớn nhất (Bryusov) vào giai đoạn sáng tác chín muồi của mình đột ngột chuyển hướng sang phương pháp dịch từng chữ, Gasparov đã đưa ra kết luận đó là xu hướng chung của các dịch giả Thế kỷ bạc. Hoặc khi nói thời kỳ Xô Viết là giai đoạn lên ngôi của dịch tự do, Gasparov đã quên rằng vào những năm 1920-1930 xu hướng dịch từng chữ chiếm ưu thế hơn. Chưa hết, các dịch giả thuộc các dòng văn học khác nhau (được Gasparov gán với các phương pháp dịch khác nhau) vẫn có thể có những quan điểm dịch tương đối giống nhau: quan điểm “dịch giả và tác giả chỉ khác nhau ở cái tên” của Trediakovsky (thuộc dòng văn học cổ điển - dịch tự do) về cơ bản cũng gần với nhận định của Zhukovsky (đại diện chính cho dịch văn học lãng mạn - dịch từng chữ) “dịch giả văn xuôi là nô lệ, dịch giả thơ là đối thủ”. Hơn nữa, mặc dù tuyên bố chỉ dịch giả thơ mới là đồng tác giả, nhưng trên thực tế, ngay cả khi dịch văn xuôi Zhukovsky cũng không chịu làm “nô lệ”.

Sau khi chỉ ra những nhược điểm trong cách phân kỳ lịch sử dịch văn học của Gasparov, Lanchikov (2009, tr. 163-173) đã đề xuất một cách tiếp cận mới dựa trên cơ sở ngôn ngữ học (có tính đến mối tương quan giữa các dữ liệu của ngôn ngữ học và nghiên cứu văn học) nhằm mô tả chính xác hơn cơ chế dẫn đến sự thay đổi trong quan niệm về

¹ M. Gasparov (1935- 2005) - nhà phê bình văn học Liên Xô và Nga, nhà ngôn ngữ học dòng cổ điển, nhà nghiên cứu văn học cổ và thơ ca Nga, dịch giả thơ, văn (cổ ngữ, tân ngữ), nhà lý luận văn học, nhà thơ. Ông là viện sĩ Viện hàn lâm Khoa học Nga, tiến sĩ khoa học ngành ngôn ngữ, tác giả các công trình nền tảng về thơ Nga và châu Âu.

² V. Lanchikov - nhà ngôn ngữ học Nga, dịch giả, tiến sĩ ngôn ngữ học, giáo sư Đại học Tổng hợp Ngôn ngữ Quốc gia Matxcova (trước đây là Đại học Sư phạm ngoại ngữ Maurice Toretz).

chuẩn mực dịch văn học. Dưới lăng kính của lịch sử dịch văn học, sự phát triển của kỹ thuật dịch ở Nga có thể được mô tả qua những thay đổi trong cách nhìn nhận về chức năng chính của văn bản dịch, khác hẳn với quá trình được xác định bởi các trào lưu văn học như trước đây.

Theo Lanchikov, nếu coi quá trình dịch thuật như một loại hình hoạt động lời nói đặc biệt, thì kết quả của dịch thuật (tức là văn bản dịch) cũng phải có những nét đặc thù riêng. Trong dịch văn học một trong những nét đặc thù riêng chính là *chức năng của văn bản dịch*. Theo Lozinsky³ (1987, tr. 93), “chức năng của các tác phẩm dịch mang tính hai mặt: (1) chức năng thẩm mỹ - giống như chức năng của các tác phẩm nghệ thuật và (2) chức năng nhận thức - giống như chức năng của các di tích, cho chúng ta những hiểu biết về một đất nước khác, một thời đại khác, một nền văn hóa khác, một nếp tư duy và cảm xúc khác”. Có thể nói, cho đến nay quan điểm này về cơ bản vẫn có tính cấp thiết.

Tuy có nhiều khác biệt về quan điểm, nhưng các dịch giả dòng văn học cổ điển và lãng mạn đều cho rằng chức năng cơ bản nhất của văn bản dịch là chức năng thẩm mỹ, còn chức năng nhận thức, nếu có, cũng chỉ là thứ yếu. Từ đó việc kiến tạo bản dịch đồng nghĩa với sáng tạo nghệ thuật độc lập. Chính điểm tương đồng này khiến các dịch giả thuộc hai dòng văn học trên có chung một số chuẩn mực dịch thuật. Nhưng nếu như các dịch giả dòng cổ điển (như Trediakovsky) coi đồng sáng tác như một phương tiện để loại bỏ những đặc điểm bút pháp riêng nhằm làm cho nguyên tác phù hợp hơn với quy chuẩn chung thì với các dịch giả lãng mạn (như Zhukovsky) đồng sáng tác là để nhấn mạnh những nét đặc sắc riêng của nguyên tác hoặc làm tăng tính biểu cảm cho những nét riêng ấy. Tuy nhiên, mục đích trong cả hai

trường hợp lại giống nhau: làm cho nguyên tác hoàn thiện hơn, hơn nữa, khái niệm hoàn thiện ở đây chỉ thuần túy về thẩm mỹ.

Vào khoảng những năm 1830 có một bước ngoặt trong cách nhìn nhận hoạt động dịch thuật, dẫn đến việc vào giữa thế kỷ 19 “các bản dịch dần dần đã không còn được đánh đồng với nguyên tác. Khái niệm *của người (ngoại lai)* và *của mình* đã bắt đầu tách biệt” (Levin, 1985, tr. 23). Nhận thức được văn bản dịch và hiện thực được phản ánh trong đó là “ngoại lai”, các dịch giả có động cơ khám phá và đồng hóa cái “ngoại lai” đó, vì thế mà chức năng nhận thức, chức năng khai hóa của bản dịch bắt đầu được đặt lên hàng đầu, chức năng thẩm mỹ lùi xuống hàng thứ yếu.

Cách tiếp cận này góp phần đáng kể vào việc xác định mức độ tự do của dịch giả khi xử lý nguyên tác. Về vấn đề này Belinsky⁴ nêu rõ: “Nếu như xuyên tạc, bóp méo Shakespeare là cách duy nhất để đưa ông đến với công chúng Nga thì cũng không cần phải vòng vo nữa - hãy cứ mạnh dạn bóp méo, miễn sao kết quả biện minh được ý định: khi hai, ba hay thậm chí chỉ một vở kịch của Shakespeare, cho dù có bị bạn bóp méo đi chăng nữa, mà vẫn cùng cố được uy tín của ông trong lòng công chúng Nga, và mở ra hy vọng rằng vở kịch đó có thể sẽ có được những bản dịch hay nhất, đầy đủ và chính xác nhất, thì coi như bạn đã làm được một việc lớn lao, và cái bản dịch bị bạn bóp méo hay làm biến dạng ấy còn đáng trân trọng hơn gấp ngàn lần so với một bản dịch chính xác và tận tâm, nhưng lại làm tổn hại danh tiếng của Shakespeare hơn là quảng bá danh tiếng ấy” (Levin, 1960, tr. 198).

Công bằng mà nói thì trong những bài báo sau này quan điểm của Belinsky đã không còn được cứng rắn như thế, nhưng xu hướng điều chỉnh văn bản dịch cho phù hợp

³ M. Lozinsky (1886-1955) - nhà thơ, dịch giả Nga và Liên Xô, một trong những người sáng lập trường phái dịch thơ Xô Viết.

⁴ V. Belinsky (1811-1848) - nhà phê bình văn học Nga, nhà lý luận, nhà báo nổi tiếng.

với sự hiểu biết và thị hiếu của công chúng (cho dù không quá lộ liễu) thì vẫn còn tồn tại trong thực tế dịch thuật suốt một thời gian dài.

Tất cả những điều trên cho thấy sự phát triển của dịch văn học giống như một quá trình tự quyết của hoạt động dịch thuật, như quá trình phân định ranh giới giữa hoạt động dịch thuật với sáng tạo nghệ thuật độc lập và nhìn nhận dịch thuật như một loại hình sáng tạo đặc biệt. Vì vậy giai đoạn phát triển tiếp theo của dịch văn học là quá trình thiết lập dần sự cân bằng giữa chức năng thẩm mỹ và chức năng nhận thức của bản dịch, xuất phát từ vai trò đặc thù của dịch giả văn học – vừa là người sáng tạo ra tác phẩm nghệ thuật (chức năng thẩm mỹ), vừa là người đưa độc giả đến với ý đồ nghệ thuật của người khác (chức năng nhận thức). Mà ý đồ nghệ thuật được thể hiện bằng các phương tiện ngôn ngữ, cho nên dịch giả chắc chắn sẽ phải quan tâm hơn đến cách sử dụng các hình thái ngôn ngữ để thể hiện ý đồ đó.

Ý định xây dựng một hệ thống nguyên tắc dịch văn học hoàn chỉnh đầu tiên thuộc về Nhà xuất bản Văn học Thế giới (Nga). Cuốn *Nguyên tắc dịch văn học* (là tập hợp của nhiều bài báo) ra đời năm 1919 trả lời cho câu hỏi: thế nào là một bản dịch tốt. Có thể coi đây là tuyên ngôn đầu tiên về bản chất của dịch thuật. Và cách hiểu đó vẫn còn giữ cho đến ngày nay. Mặc dù cuốn sách không xem xét một cách chi tiết vấn đề chức năng của văn bản dịch, nhưng qua đó cũng có thể thấy, tại thời điểm bấy giờ, hai chức năng thẩm mỹ và nhận thức đã đạt được tình trạng cân bằng. Tình trạng cân bằng đó cũng lý giải được sự phát triển của xu hướng dịch từng chữ vào những năm 1920-1930.

Để mô tả bức tranh chung về sự phát triển của dịch văn học như một quá trình thay đổi định hướng chức năng thì phù hợp nhất là dùng các phạm trù ngữ dụng do Schweitzer đề xuất: *định hướng giao tiếp của dịch giả* ("sự trung thành của dịch giả với truyền thống văn hóa nói chung và truyền thống văn học nói riêng của đất nước

nguyên tác, quan điểm thẩm mỹ cá nhân của dịch giả, sự gắn kết của dịch giả với thời đại và nhiệm vụ cụ thể mà dịch giả vô tình hay hữu ý đặt ra cho mình" (Schweitzer, 1988, tr. 172)), *mục đích hướng đến người nhận* ("tính đến sự khác biệt trong cách hiểu và tiếp nhận cùng một văn bản của những người thuộc về các nền văn hóa khác nhau, tham gia vào các tình huống giao tiếp khác nhau" (Schweitzer, 1988, tr. 152)) và *ý định giao tiếp của người gửi* ("tính đến các tham số chức năng của văn bản để đảm bảo điều kiện cơ bản về tính tương đương - tương đương giữa ý định giao tiếp của người gửi và hiệu quả giao tiếp của văn bản dịch" (Schweitzer, 1988, tr. 147)).

Đây là ba khía cạnh không thể tách rời trong dịch thuật. Tuy nhiên, nếu xem xét lịch sử dịch văn học Nga từ góc độ khía cạnh nào chiếm ưu thế thì có thể nhận thấy rằng ở giai đoạn đầu (dòng văn học cổ điển, văn học lãng mạn) vai trò quyết định thuộc về *định hướng giao tiếp của dịch giả* (ví dụ các bản dịch của Zhukovsky và Lermontov). Ở giai đoạn tiếp theo định hướng giao tiếp của dịch giả bị đẩy xuống hàng thứ yếu, nhường vị trí dẫn đầu cho *mục đích hướng đến người nhận*. Và cuối cùng, ở giai đoạn thứ ba, *ý định giao tiếp của người gửi* bắt đầu đóng một vai trò nổi bật hơn. Dịch giả "đồng tác giả" được thay thế bằng dịch giả "người khai sáng", và sau đó là đến thời của dịch giả "người truyền tải ý định của tác giả".

3. Đào tạo dịch văn học tại Nga

Như đã nói ở trên, trong suốt lịch sử phát triển dịch văn học Nga người ta không ngừng tranh luận về bản chất dịch thuật, về những chuẩn mực và nguyên tắc của loại hình dịch đặc biệt này. Nhưng suốt một thời gian dài không ai nghĩ tới việc phải đào tạo dịch giả văn học một cách chuyên nghiệp, mặc dù dịch văn học luôn giữ một vị trí đáng kể trong hoạt động dịch thuật nói chung. Mãi đến giữa thế kỷ 20 người ta mới bắt đầu nghiêm túc bàn về vấn đề này. Giới nghiên

cứ, phê bình và thực hành dịch thuật văn học Nga tin rằng dịch văn học không chỉ đơn thuần là dịch một văn bản văn học từ ngôn ngữ này sang ngôn ngữ khác, mà nó là nghệ thuật. Loại hình nghệ thuật này chỉ dành cho những người có năng lực sáng tạo, có khả năng văn chương, thành thạo ngoại ngữ và nhuần nhị tiếng mẹ đẻ, có khả năng tiếp nhận và tái tạo bản gốc một cách sáng tạo. Và họ cho rằng dịch giả văn học phải được đào tạo chuyên nghiệp.

Cơ sở đào tạo dịch văn học đầu tiên của Nga ra đời vào năm 1955: Viện Văn học Gorki với bề dày kinh nghiệm trong lĩnh vực đào tạo sáng tác văn, thơ, kịch đã quyết định thành lập Khoa Dịch văn học nhằm đào tạo những người có năng khiếu phù hợp trở thành các dịch giả văn học chuyên nghiệp.

Chương trình đào tạo của Viện được xây dựng trên quan điểm nhìn nhận dịch văn học như một loại hình dịch thuật và sáng tạo văn học đặc biệt, dựa vào nền tảng lý thuyết dịch văn học và kinh nghiệm của những bậc thầy dịch thuật đi trước.

Chương trình đào tạo đại học bậc Chuyên gia hệ chính quy kéo dài 5 năm, hệ phi chính quy từ 5 năm rưỡi đến 6 năm. Ngoài thi đại học hai môn Văn và Tiếng Nga, điều kiện bắt buộc để được nhập học vào Viện là phải vượt qua được cuộc thi sáng tạo: dịch một văn bản văn học dài 20-25 trang từ một ngôn ngữ Tây Âu bất kỳ sang tiếng Nga.

Viện cũng có một chương trình đào tạo nghiệp vụ chuyên sâu 2 năm dành cho những người đã hoàn thành chương trình đại học chuyên ngành dịch thuật. Điều kiện bắt buộc là phải vượt qua được bài kiểm tra sáng tạo: nộp bản dịch một tác phẩm văn học dài 50 trang.

Trong vài thập niên gần đây Nga có thêm một số cơ sở đào tạo dịch văn học khác, nhưng không nhiều. Chẳng hạn:

- Bộ môn Báo chí (thành lập năm 2002) của Khoa Truyền thông và Nghệ thuật Nghe nhìn thuộc Trường Đại học Văn hóa Quốc gia Mátxcova. Tại Bộ môn này “dịch

văn học” là một trong bốn định hướng của chuyên ngành đào tạo “Sáng tác văn học”,

- Trường Đại học Dịch thuật và Đa ngôn ngữ thuộc Đại học tổng hợp Pyatigorsk. Đây là cơ sở giáo dục duy nhất ở khu vực phía Nam Liên bang Nga có chuyên ngành đào tạo bậc Chuyên gia “Sáng tác văn học” (từ năm 2009) với định hướng “cán bộ lĩnh vực văn học và dịch giả văn học”,

- Bộ môn Ngôn ngữ và Dịch thuật (thành lập năm 2015) của Khoa Ngoại ngữ và Văn học hiện đại thuộc Đại học tổng hợp Nghiên cứu Quốc gia Perm. “Dịch văn học nghệ thuật” là một trong các chuyên ngành đào tạo của Bộ môn.

v.v...

So sánh chương trình đào tạo dịch văn học của Viện Gorki và các cơ sở giáo dục khác có thể thấy rất nhiều điểm chung: thời gian đào tạo, số lượng tín chỉ, các môn học nói chung và các môn học chính của chương trình, kiểm tra – đánh giá. Điều này cho thấy triết lý đào tạo dịch văn học của các trường tương đối giống nhau. Khác biệt chỉ ở số lượng tín chỉ của các môn học, và khác biệt đó cũng không lớn. Chẳng hạn, Viện Gorki (Literaturnyy institut imeni A.M. Gor'kogo, 2021) dành nhiều thời lượng hơn cho đào tạo Ngoại ngữ và Văn học (cả Văn học Nga và Văn học nước ngoài), còn Đại học Văn hóa Quốc gia Mátxcova (Moskovskiy gosudarstvennyy institut kul'tury, 2021) chú trọng hơn đến Tiếng Nga văn học hiện đại, Kỹ năng văn xuôi, thơ và kịch và Báo chí.

Như vậy, để tìm hiểu về việc đào tạo dịch văn học tại Nga, chỉ cần nghiên cứu một chương trình đại diện là đủ. Chúng ta sẽ xem xét kỹ hơn **Chương trình đào tạo chuyên ngành “Cán bộ lĩnh vực văn học và Dịch giả văn học”** của Viện Văn học Gorki - cơ sở đào tạo dịch văn học lâu đời và uy tín nhất tại Nga (Literaturnyy institut imeni A.M. Gor'kogo, 2021):

Sinh viên tốt nghiệp chương trình đào tạo này sẽ phải đạt được những năng lực

sau (3 nhóm năng lực):

Nhóm năng lực tổng hợp:

- Có tư duy hệ thống và tư duy phản biện,

- Lập và thực hiện dự án,
- Làm việc nhóm và dẫn dắt nhóm,
- Giao tiếp,
- Tương tác liên văn hóa,
- Tự tổ chức và tự phát triển (trong đó có giữ gìn sức khỏe),

- Sống an toàn.

Nhóm năng lực chuyên môn chung:

- Lịch sử và lý thuyết nghệ thuật,
- Năng lực hoạt động sáng tạo,
- Xử lý thông tin,
- Hoạt động sư phạm,
- Chính sách văn hóa của nhà nước (có khả năng định hướng trong các vấn đề liên quan đến chính sách văn hóa nhà nước hiện hành của Liên bang Nga).

Nhóm năng lực chuyên môn bắt buộc:

- Nhiệm vụ hoạt động nghề nghiệp: dựa trên những thành tựu lý luận và thực tiễn dịch thuật hiện đại, sinh viên tốt nghiệp

chương trình đào tạo có nhiệm vụ kiến tạo những bản dịch có tính nghệ thuật cao từ các tác phẩm văn học nước ngoài quan trọng và có tính thời sự nhất.

- Năng lực chuyên môn cần đạt: có thể dịch các tác phẩm văn học từ một hoặc nhiều thứ tiếng.

- Yêu cầu cụ thể về năng lực chuyên môn cần đạt: biết ngoại ngữ ở trình độ có thể hiểu được cả những chi tiết và sắc thái tinh tế của văn bản văn học, có kiến thức về lịch sử văn học và văn hóa của các nước nói ngôn ngữ đó; có kỹ năng chuyển tải một cách thuyết phục từ góc độ thẩm mỹ nội dung và đặc điểm nghệ thuật của nguyên tác sang tiếng mẹ đẻ; sử dụng thành thạo các phương tiện biểu đạt của tiếng mẹ đẻ và những thủ pháp văn học cần thiết để kiến tạo một bản dịch thỏa đáng.

Nhóm năng lực chuyên môn nên có (khuyến nghị):

- Năng lực nghề nghiệp.

Khung chương trình đào tạo

Phần nội dung bắt buộc phải chiếm không dưới 80% chương trình đào tạo.

TT	Tên môn học	Kiểm tra đánh giá	Số tín chỉ ⁵	Kế hoạch giảng dạy (học kỳ)
Khối kiến thức 1: Các môn học (mô-đun)			279	
Phần bắt buộc			263	
1	Lịch sử Nga	zachot ⁶ , thi	9	1-2-3-4
2	Lịch sử chung	zachot, zachot có điểm	10	1-2-3-4-5
3	Triết học	zachot, thi	4	5-6
4	Lịch sử triết học	zachot, thi	4	3-4
5	Thẩm mỹ học	zachot, thi	4	9-10
6	Ngoại ngữ	zachot, thi	13	1-2-3-4-5-6

⁵ 1 tín chỉ = 36 giờ (*45 phút)

⁶ Zachot: kiểm tra cuối học kỳ hoặc cuối năm, hoặc hết môn học (thường không cho điểm mà chỉ đánh giá đạt hay không đạt yêu cầu)

7	Kinh tế	zachot, thi	4	7-8
8	Chính trị học	zachot	2	9
9	Lịch sử nghệ thuật	zachot, zachot có điểm	8	7-8-9-10
10	Bản quyền và xuất bản	zachot	2	10
11	Các nguyên tắc cơ bản của chính sách văn hóa nhà nước	zachot	2	3
12	An toàn cuộc sống	zachot	2	1
13	Giáo dục thể chất và thể thao	zachot	2	1
14	Nhập môn nghiên cứu văn học	thi	4	1
15	Lý thuyết thơ và văn xuôi	zachot, thi	4	5-6
16	Lý thuyết kịch	zachot	2	6
17	Lịch sử văn học Nga (phần 1)	niên luận, thi	20	1-2-3-4-5-6
18	Lịch sử văn học Nga (phần 2)	thi	18	7-8-9-10
19	Lịch sử văn học nước ngoài	zachot, thi	33	10 học kỳ
20	Nhập môn ngôn ngữ học	thi	3	2
21	Tiếng Nga văn học hiện đại	thi	12	4-5-6
22	Phong cách học thực hành và biên tập	zachot, zachot có điểm	8	7-8-9
23	Thực hành chính tả và dấu câu	zachot, zachot có điểm	5	1-2
24	Kỹ năng dịch văn học	zachot, zachot có điểm	33	10 học kỳ
25	Ngoại ngữ (cơ bản)	zachot, thi	31	9 học kỳ đầu
26	Lịch sử phê bình văn học nước ngoài	zachot	2	7
27	Lịch sử và lý thuyết dịch văn học	niên luận, thi	4	5
28	Văn học nước ngoài (quốc gia nói ngôn ngữ gốc)	zachot, niên luận, thi	11	3-4-5-6-7
29	Đất nước học	zachot	2	3
30	Phương pháp dạy ngoại ngữ	zachot có điểm	3	8
31	Các xu hướng chính trong văn học nước ngoài (quốc gia nói ngôn ngữ gốc)	zachot	2	8
Phần tự chọn			16	
32	Tiếng La tinh	zachot	2	1
33	Các khóa học tự chọn về giáo dục thể chất và thể thao	zachot	0	2-4-6
34	Chuyên đề của Tổ bộ môn Văn học nước ngoài	zachot	7	7-8-9
35	Chuyên đề của Tổ bộ môn Dịch văn	zachot	5	8-9

	học			
36	Chuyên đề của Tổ bộ môn Khoa học xã hội	zachot	2	9
Khối kiến thức 2: Thực hành, thực tập			12	
Phần bắt buộc			12	
37	Nghiên cứu khoa học	zachot	3	9-10
38	Nghiên cứu khoa học (có được các kỹ năng nghiên cứu khoa học cơ bản)		0	
39	Thực hành với mục đích tìm hiểu	zachot	3	8
40	Thực tập kỹ thuật (biên tập và xuất bản)	zachot	3	10
41	Thực tập sáng tạo nghệ thuật		0	
42	Thực hành sáng tạo nghệ thuật (có được các kỹ năng cơ bản của công việc sáng tạo)	zachot	3	8
Phần tự chọn			0	
Khối kiến thức 3: Thi tốt nghiệp quốc gia			9	
43	Ôn tập và thi quốc gia (nếu kỳ thi tốt nghiệp quốc gia có bao gồm thi quốc gia)		4	9-10
44	Chuẩn bị thủ tục và bảo vệ khóa luận tốt nghiệp		5	9-10
TỔNG CỘNG SỐ TÍN CHỈ			300	

Chương trình cho thấy rất rõ các lĩnh vực kiến thức và kỹ năng mà Viện Gorki đặc biệt chú trọng trong đào tạo dịch văn học, theo thứ tự ưu tiên là văn học – kỹ năng dịch văn học – ngoại ngữ. Cụ thể: *Lịch sử văn học Nga* với 38 tín chỉ dạy trong cả 10 học kỳ, *Lịch sử văn học nước ngoài* với 33 tín chỉ dạy trong cả 10 học kỳ, chưa kể 11 tín chỉ cho riêng *Văn học quốc gia nói ngôn ngữ gốc* và 7 tín chỉ cho các chuyên đề tự chọn về văn học nước ngoài, *Kỹ năng dịch văn học* với 33 tín chỉ dạy trong cả 10 học kỳ, chưa kể 5 tín chỉ cho các chuyên đề tự chọn, *Ngoại ngữ cơ bản* với 31 tín chỉ dạy trong 9 học kỳ đầu.

Các môn học nhằm hoàn thiện tiếng mẹ đẻ, các môn liên quan đến lý thuyết dịch văn học, lý thuyết văn học, nghiên cứu và

phê bình văn học cũng chiếm một thời lượng đáng kể. Ngoài ra, chương trình cũng trang bị cho người học phong kiến thức đa dạng về triết học, nghệ thuật, thẩm mỹ, lịch sử, văn hóa, kinh tế, chính trị v.v.

Để có hình dung rõ hơn về cách đào tạo dịch văn học tại Viện Gorki, chúng tôi giới thiệu chi tiết một trong các môn học quan trọng nhất của chương trình đào tạo này – môn *Kỹ năng dịch văn học* (Literaturnyy institut imeni A.M. Gor'kogo, 2017). Với 33 tín chỉ, môn học được dạy trong cả 5 năm học (10 học kỳ) và chỉ dạy ở hệ chính quy.

Mục tiêu của môn học là hướng người học vào công việc sáng tạo để có thể chuyển dần từ giai đoạn học dịch sang dịch văn học chuyên nghiệp.

Sau khi kết thúc môn học người học

phải có được những năng lực sau:

(1) Có khả năng kiến tạo các bản dịch có tính nghệ thuật cao trên cơ sở vận dụng thành tựu lý luận và thực tiễn dịch thuật đương đại.

Cụ thể: người học phải có kiến thức về lịch sử, văn hóa, văn học, quá trình văn học của đất nước nguyên tác, về lĩnh vực xuất bản và in ấn ở đất nước đó. Mặt khác, phải có hiểu biết về lịch sử dịch thuật của Nga. Người học phải có kỹ năng dịch chuyên nghiệp các tác phẩm văn học thuộc các thể loại khác nhau, hiểu được tất cả các sắc thái nội dung và hình thức của các tác phẩm đó, không ngừng trau dồi, hoàn thiện tiếng mẹ đẻ, nắm được lý thuyết và có phương pháp dịch để kiến tạo được một bản dịch văn học, có văn hóa sáng tạo văn học, có trách nhiệm trước tác giả và độc giả tương lai của nguyên tác.

(2) Có khả năng và tâm thế sẵn sàng nghiên cứu chuyên sâu về ngôn ngữ, lịch sử, văn hóa và tình hình kinh tế, chính trị của đất nước nguyên tác.

Cụ thể: người học phải có kiến thức về di sản văn hóa của đất nước đó, có kỹ năng phân tích, tổng hợp và dùng tư duy phản biện để thu nạp thông tin từ các nguồn khác nhau, biết lựa chọn những tác phẩm văn học hay nhất, có giá trị nhất của đất nước đó để dịch, phải có đủ trình độ để hiểu được văn bản văn học nước ngoài.

(3) Có khả năng và tâm thế sẵn sàng đối thoại một cách chuyên nghiệp với các đồng nghiệp ở đất nước nguyên tác, giao tiếp thoải mái với người dân của đất nước đó bằng ngôn ngữ của họ và không ngừng nâng cao kiến thức ngoại ngữ.

Cụ thể: người học phải có hiểu biết về thực trạng của nền văn học có tác phẩm cần dịch, về vị trí của tác phẩm trong nền văn học đó và ý kiến đánh giá về tác phẩm trong bối cảnh xã hội và văn hóa của đất nước đó. Người học phải có kỹ năng đánh giá chất lượng tác phẩm văn học so với các sáng tác cùng tác giả hoặc so với dòng văn học mà tác giả đó theo đuổi, biết sử dụng các phương

pháp nghiên cứu văn học và phân tích phê bình văn học cơ bản. Phải có trình độ ngoại ngữ gần với trình độ tiếng mẹ đẻ, có kỹ năng giao tiếp một cách chuyên nghiệp với đồng nghiệp (nhà xuất bản, nhà văn, dịch giả), nắm được các nguyên tắc làm việc của một dịch giả văn học.

(4) Có khả năng hiểu và tổng hợp các nguyên tắc và phương pháp dịch văn học hiện có.

Cụ thể: người học phải có hiểu biết về những thành tựu chính của các dịch giả xuất sắc nhất từ trước đến nay, bao gồm các nguyên tắc dịch thuật và/hoặc các lý thuyết dịch của họ. Người học phải có kỹ năng sử dụng tài liệu chỉ dẫn và phương pháp luận, các loại từ điển giải nghĩa, từ điển song/đa ngữ, sử dụng thành thạo các nguồn thông tin tham khảo và thông tin từ điển trong quá trình kiến tạo bản dịch, có kỹ năng hiệu đính, chú giải và nhận xét, đánh giá bản dịch văn học.

(5) Có kiến thức về nền văn học có tác phẩm cần dịch, về các dòng văn học và phong cách văn học khác nhau.

Cụ thể: người học phải có hiểu biết về các giai đoạn cơ bản trong quá trình hình thành và phát triển của nền văn học có tác phẩm cần dịch, có định hướng trong các trào lưu văn học gắn liền với quá trình phát triển lịch sử, có hiểu biết về sáng tác của các nhà văn lớn nhất ở đất nước đó và các tác phẩm chính của họ. Người học phải biết xem xét tác phẩm cần dịch trong bối cảnh tổng thể của nền văn học đó, biết dựa trên kiến thức lý luận và văn học để tự phân tích các tác phẩm văn học thuộc các thể loại khác nhau, biết đánh giá cái mới của mỗi tác giả, đánh giá chất lượng văn học của một tác phẩm gắn với đặc điểm của giai đoạn hình thành tác phẩm đó.

Hình thức học chủ yếu của môn học *Kỹ năng dịch văn học* là seminar. Mỗi sinh viên tự dịch tác phẩm văn học nước ngoài (thuộc nhiều thể loại) sang tiếng mẹ đẻ. Sau đó bản dịch sẽ được tất cả người học thảo

luận tại seminar dưới sự dẫn dắt của dịch giả văn học chuyên nghiệp. Ít nhất mỗi tháng một lần người dạy phải phân tích, nhận xét bài làm của sinh viên. Ít nhất mỗi học kỳ một lần bài làm của sinh viên phải được thảo luận tại seminar. Những giờ seminar như thế này đóng vai trò hàng đầu trong sự phát triển sáng tạo của các dịch giả văn học tương lai. Để các giờ học đạt hiệu quả tối đa, tất cả những người tham gia seminar đều phải nghiên cứu kỹ nguyên tác và bản dịch, tìm hiểu về các sáng tác của tác giả nguyên tác, hiểu được tác phẩm trong bối cảnh văn hóa của đất nước đó và thời kỳ tác phẩm ra đời, làm việc với từ điển (từ điển song ngữ, từ điển giải thích, từ điển thành ngữ, từ điển chuyên ngành v.v.), biết đặt câu hỏi và trả lời câu hỏi theo văn bản. Văn bản để dịch do sinh viên tự lựa chọn sao cho phù hợp với trình độ ngoại ngữ của mình, giảng viên chỉ giám sát và xác định độ dài văn bản riêng cho từng sinh viên.

Hình thức kiểm tra chính của môn học là đánh giá các bài tập được giao trong mỗi học kỳ (từ học kỳ 1 đến 8), cuối mỗi năm học 1, 2, 3 (tức là học kỳ 2, 4, 6) có bài kiểm tra sáng tạo và zachat. Năm cuối (học kỳ 9 và 10) đánh giá tình trạng khóa luận tốt nghiệp và chuẩn bị bảo vệ khóa luận - một bản dịch tác phẩm văn học nước ngoài sang tiếng mẹ đẻ (tiếng Nga). Khóa luận phải do người hướng dẫn seminar *Kỹ năng dịch văn học* giới thiệu và nhận được đánh giá tích cực của hai phản biện là giáo viên Viện Văn học Gorki.

Nội dung của môn học *Kỹ năng dịch văn học* bao gồm:

- Hình thành và phát triển các kỹ năng “giao tiếp” (sơ cấp) với một văn bản văn học nước ngoài (ở bình diện kỹ thuật và sáng tạo),
- Thực hành các bình diện ngôn ngữ và văn học của dịch văn học,
- Làm việc với văn bản văn học như một hệ thống các hình tượng, cảm xúc và ý tưởng liên kết với nhau,

- Sự đa dạng về thể loại và chủ đề của văn bản văn học,
- Tính hai mặt của tác phẩm dịch,
- Phong cách văn xuôi,
- Dịch văn bản thơ,
- Dịch văn bản kịch,
- Dịch văn học thiếu nhi,
- Lựa chọn văn bản để dịch.

Môn học được chia thành 3 giai đoạn đào tạo:

Trình độ sơ cấp (học kỳ 1-3): Có thái độ tôn trọng đối với các sự kiện văn hóa, di sản lịch sử của đất nước mình đang nghiên cứu, quan tâm đến môn học, sẵn sàng nghiên cứu chuyên sâu ngôn ngữ của đất nước đó, có khả năng đánh giá những thành tựu văn hóa quan trọng của đất nước đó, khám phá đặc điểm phát triển và truyền thống của đất nước đó, nắm vững các thuật ngữ cơ bản được sử dụng trong thực hành dịch thuật và xuất bản, có khả năng chứng minh quan điểm của mình một cách thuyết phục.

Trình độ nâng cao (học kỳ 4-6): Biết ngoại ngữ ở trình độ nâng cao, biết lựa chọn văn bản văn học phù hợp với trình độ ngoại ngữ của mình để dịch, hiểu được quy luật của quá trình văn học và bối cảnh văn hóa hiện tại của đất nước đó, có năng lực phân tích văn bản văn học, nắm vững thuật ngữ cơ bản, biết nhận diện các phương tiện biểu đạt và các phương pháp tổ chức văn bản văn học nước ngoài, có khả năng đánh giá tính độc đáo của tác phẩm văn học nước ngoài và sáng tác của các nhà văn thời kỳ đó.

Trình độ cao (học kỳ 7-10): Biết ngoại ngữ ở trình độ cao, có khả năng lựa chọn văn bản để dịch là các tác phẩm văn học có ý nghĩa văn hóa và lịch sử không chỉ đối với đất nước đó, mà đối với cả nước Nga, có khả năng thực hiện một bản dịch văn học ở trình độ cao, có khả năng đánh giá tầm quan trọng của các bài phê bình, các ấn phẩm báo chí, thông tin truyền thông để hiểu được các hiện tượng trong quá trình văn học ở đất nước đó, tìm hiểu các nguồn tài nguyên điện

từ chính về chủ đề của môn học, có kỹ năng phân tích, hệ thống hóa, khái quát hóa và đưa ra kết luận từ những tài liệu đã được phân tích.

Có thể nói, Chương trình đào tạo chuyên ngành “Cán bộ lĩnh vực văn học và Dịch giả văn học” của Viện Gorki là một chương trình đào tạo có thể đáp ứng những yêu cầu khắt khe đối với nghề dịch văn học - giàu tính sáng tạo, giỏi tiếng mẹ đẻ và thông thạo ngoại ngữ, thành thạo các kỹ năng thực hành dịch văn học, có trình độ ngôn ngữ, lịch sử, văn học, lý luận văn học, có gu thẩm mỹ và nền tảng văn hóa chung. Với những năng lực này, người tốt nghiệp Chương trình có thể lựa chọn được những tác phẩm văn học nước ngoài có giá trị và kiến tạo được những bản dịch chất lượng.

Mô hình đào tạo dịch văn học của Viện Gorki hoàn toàn có thể áp dụng tại trường Đại học Ngoại ngữ - Đại học Quốc gia Hà Nội bởi những lý do sau:

- Hiện nay Việt Nam chưa có cơ sở giáo dục nào đào tạo dịch văn học một cách chuyên nghiệp,

- Việt Nam có nhu cầu đào tạo dịch văn học nếu tính đến chất lượng không mấy khả quan của văn học dịch trong nước những năm gần đây. Một trong các nhiệm vụ căn cốt nhất của dịch giả văn học, theo Kashkin (1977, tr. 433) là “với tác phẩm dịch của mình, không những không được làm hỏng tiếng mẹ đẻ và nền văn học nước nhà, mà ngược lại, phải làm cho nó phong phú hơn”. Chỉ cần dựa vào một tiêu chí này thôi đã rất khó có thể nói rằng phần lớn các dịch giả văn học Việt Nam hoàn thành nhiệm vụ của mình.

- Nguồn lực của Trường có thể cho phép mở Trung tâm Đào tạo dịch văn học cho tất cả các thứ tiếng. Chương trình đào tạo của Viện Gorki cho thấy đa số các môn học có thể dạy chung cho sinh viên các thứ tiếng khác nhau. Chỉ có 4 môn học phải đào tạo riêng tại các khoa ngoại ngữ: Kỹ năng dịch văn học, Ngoại ngữ cơ bản, Văn học của quốc gia nói ngôn ngữ gốc và Các xu hướng chính trong văn học nước ngoài (quốc gia

nói ngôn ngữ gốc). Có thể mở cả 2 hệ đào tạo: 4 năm (cho người học từ đầu) và 2 năm (cho người học đã hoàn thành chương trình cử nhân ngoại ngữ).

4. Kết luận

Lịch sử phát triển dịch văn học Nga cho thấy nhiều quan điểm, nhiều cách nhìn nhận khác nhau về dịch văn học. Nhưng phần lớn các nhà nghiên cứu và phê bình dịch thuật, phần lớn các dịch giả có tác phẩm dịch thành công đều có chung một nhận định: dịch văn học là một loại hình dịch thuật đặc biệt mà ở đó sản phẩm dịch không chỉ đơn thuần là kết quả của việc chuyển ngữ, mà trước hết nó phải là một tác phẩm nghệ thuật. Và đúng như Garbovsky (2010) đã nói, chính cái tính nghệ thuật của bản dịch văn học sẽ làm nên ý nghĩa của nghệ thuật dịch (tr. 16).

Quan điểm này nên là kim chỉ nam cho hoạt động đào tạo dịch văn học chuyên nghiệp để có được những bản dịch chất lượng, không chỉ góp phần tạo nên thành công của một tác phẩm văn học, mà còn làm giàu cho nền văn học trong nước.

Tài liệu tham khảo

- Alimov, V. V., & Artemyeva, Yu. V. (2010). *Khudozhestvennyy perevod: prakticheskiy kurs perevoda: uchebnoye posobiye dlya studentov vysshikh uchebnykh zavedeniy*. Izdatel'skiy tsentr «Akademiya».
- Chukovsky, K. I. (1988). *Vysokoye iskusstvo*. Sovetskiy pisatel'.
- Fedorov, A. V. (2002). *Osnovy obshchey teorii perevoda (lingvisticheskiye problemy): Dlya institutov i fakul'tetov inostr. yazykov. Ucheb. posobiye* (5th ed.). Filologicheskii fakul'tet SPbGU, M.: OOO «Izdatel'skiy Dom «FILOLOGIYA TRI».
- Garbovsky, N. K. (2010). *Perevod kak khudozhestvennoye tvorchestvo. Vestnik Moskovskogo universiteta, Seriya 22 Teoriya perevoda № 3*, 4-16.
- Gasparov, M. L. (1971). *Bryusov i bukvalizm*. In V. M. Rossels (Ed.), *Masterstvo perevoda Vypusk 8* (pp. 90-128). Sovetskiy pisatel'.

- Kashkin, I. A. (1977). *Dlya chitatel'ya-sovremennika*. Sovetskiy pisatel'.
- Lanchikov, V. K. (2009). Razvitiye khudozhestvennogo perevoda v Rossii kak evolyutsiya funktsional'noy ustanovki. *Vestnik Nizhegorodskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta im. N.A. Dobrolyubova*, Vyp. 4 *Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikatsiya*, 163-173.
- Levin, Yu. D. (1960). *Russkiye pisateli o perevode (XVIII-XX vv.)*. Sovetskiy pisatel'.
- Levin, Yu. D. (1985). *Russkiye perevodchiki XIX v. i razvitiye khudozhestvennogo perevoda*. Nauka.
- Literaturnyy institut imeni A. M. Gor'kogo. (2017). *Metodicheskiye ukazaniya po kursu «Masterstvo khudozhestvennogo perevoda»*. Litinstitut. https://litinstitut.ru/sites/default/files/docs/oop/metodics/26a-Masterstvo_hudozhestvennogo_perevoda.pdf
- Literaturnyy institut imeni A. M. Gor'kogo. (2021). *Primernaya osnovnaya obrazovatel'naya programma po spetsial'nosti 52.05.04 «Literaturnoye tvorchestvo» - Uroven' vysshego obrazovaniya «Spetsialitet»*. Litinstitut. https://litinstitut.ru/sites/default/files/docs/oop/OPOP_520504_HP.pdf
- Lozinsky, M. L. (1987). Iskusstvo stikhotvornogo perevoda. In A. A. Klyshko (Ed.), *Perevod - sredstvo vzaimnogo sblizheniya narodov* (pp. 91-106). Progress.
- Moskovskiy gosudarstvennyy institut kul'tury. (2021). *Rabochiy uchebnyy plan po spetsial'nosti 52.05.04 «Literaturnoye tvorchestvo» (spetsializatsiya «Literaturnyy rabotnik, perevodchik khudozhestvennoy literatury»)* Moskovskogo gosudarstvennogo instituta kul'tury - Uroven' vysshego obrazovaniya «Spetsialitet». Mgik. http://www.mgik.org/upload/iblock/e7d/SP_52.05.04_littvorchestvo_2018_PL.pdf
- Schweitzer, A. D. (1988). *Teoriya perevoda: Status, problemy, aspekty*. Nauka.

LITERARY TRANSLATION AND TRAINING OF LITERARY TRANSLATORS IN RUSSIA

Trinh Thi Phan Anh

VNU University of Languages and International Studies,
Pham Van Dong, Cau Giay, Ha Noi, Vietnam

Abstract: The article provides a summary of Russian literary translation development which demonstrates the change in the concept of literary translation over the time. It can be said that the development of literary translation in Russia is like the process of demarcating the boundary between translation and independent artistic creation, and literary translation is recognized as a special type of creativity.

Literary translation training institutions in Russia base on this point of view to build their training programs. And one of such programs will be introduced in the article. It is the literary translation training program of the Gorki Literature Institute – the oldest literary translation training institution in Russia.

Keywords: literary translation, training of literary translators, literary translator, translated literature